

Newsletter

December 2019

ISA
Inštitút pre stratégie a analýzy
Úrad vlády SR

PRIEMYSEL A SLUŽBY

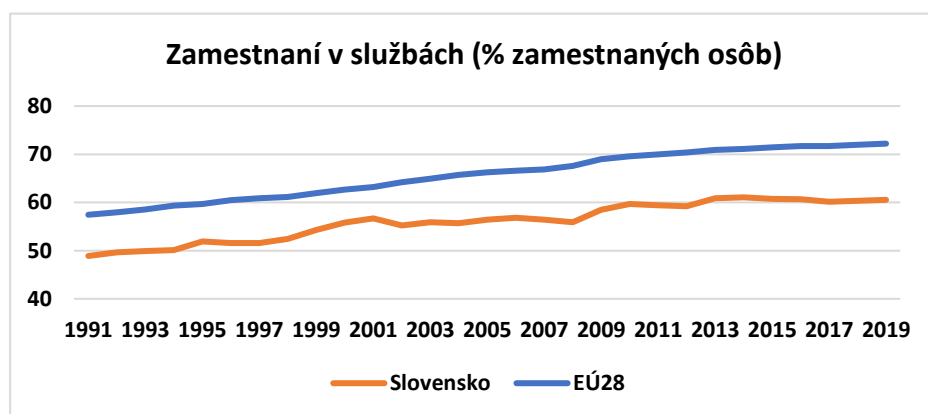
Štrukturálna zmena, t.j. zmena v zastúpení jednotlivých sektorov ekonomiky, je prirodzenou súčasťou ekonomického rastu. Vyspelejšie krajiny majú s nárastom disponibilného príjmu obyvateľstva tendenciu dopytovať viac služieb, a tak je očakávané, že relevantnosť sektora služieb v ekonomike časom rastie. Taktiež je cena služieb vo vyspelých krajinách štandardne vyššia, nakoľko stále do značnej miery platí, že služby nie je možné dovážať. Technologickým pokrokom, obzvlášť v informačných a komunikačných technológiách, sa však určité služby stali exportovateľné. Svetový medzinárodný obchod so službami tak presiahol v roku 2018 5 triliónov dolárov, pričom v roku 2005 bola táto hodnota len polovicou tej dnešnej. Sektor služieb dnes tvorí 23 % svetového obchodu.

Od prechodu k trhovej ekonomike sa transformoval aj sektor služieb u nás. Slovensko sa stalo obľúbenou destináciou pre centrá podnikových služieb medzinárodných spoločností. Dnes ich máme na Slovensku viac ako 60 a zamestnávajú viac než 70 000 ľudí, ktorí poskytujú firmám podporu v odvetviach účtovníctva, ľudských zdrojov či IT.

Značné zmeny sa zaznamenali aj v oblasti priemyslu. Mnohé výrobné procesy sa zautomatizovali a Slovensko sa zaradilo medzi krajiny s najväčším počtom priemyselných robotov na počet zamestnancov. Obavy, že robotizácia bude mať negatívne dopady na zamestnanosť, sa zatiaľ nepotvrdili. Naopak, World Economic Forum (WEF) odhaduje, že zvýšená automatizácia výroby vytvorí v nastávajúcich rokoch viac pracovných miest než vezme. Napriek tomu, že dôsledkom robotov WEF očakáva zánik 75 miliónov pracovných miest do 2022, prevádzkovanie týchto strojov vytvorí 133 miliónov nových pozícií.

SLOVENSKU DOMINUJÚ SLUŽBY, NO OPROTI EÚ SME VIAC ORIENTOVANÍ NA PRIEMYSEL

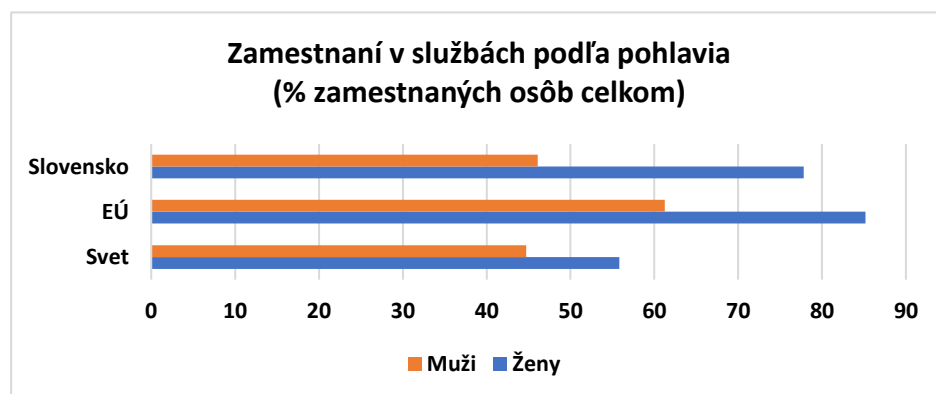
Ako je pre rozvinuté ekonomiky bežné, aj na Slovensku dnes dominuje sektor služieb. Ako možno vidieť na grafe nižšie, kým v roku 1991 bola na Slovensku v sektore služieb zamestnaná menej než polovica zamestnaných osôb, dnes je to už viac než 60 %. Oproti priemeru EÚ sa však stále viac orientujeme na priemysel, nakoľko až 72 % zamestnaných osôb v EÚ v súčasnosti pracuje v službách. Nárast služobného sektora je zároveň rýchlejší v EÚ než na Slovensku, a tak Slovensko v tomto smere nejaví znaky dobiehania. Počet zamestnaných osôb v sektore služieb rástol medzi 1999 až 2019 na Slovensku v priemere 0,78 % ročne, kým v EÚ rástol 0,82 % ročne.

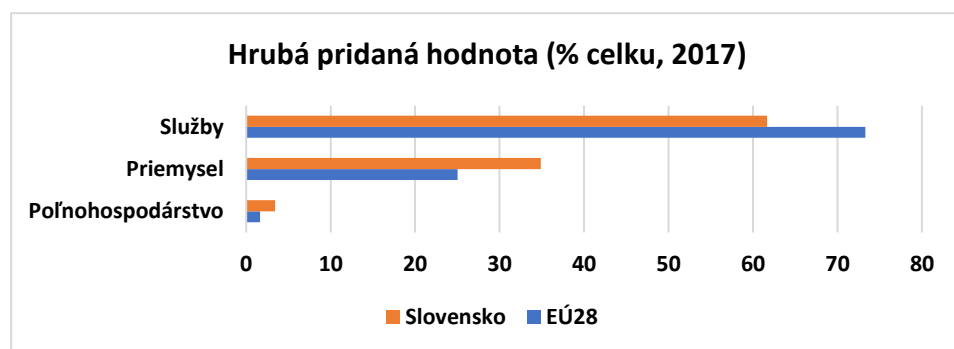
Zdroj: Svetová banka

Poznámka: Podľa klasifikácie Svetovej banky, služby pozostávajú z veľkoobchodu a maloobchodu, reštaurácií a hotelierstva, dopravy, skladovania a komunikácie, financií, poisťovacích služieb, realitných a obchodných služieb, ako i komunitných, sociálnych a osobných služieb.

Sektor služieb je obzvlášť dôležitý pre ženy. Na Slovensku si 77,8 % zamestnaných žien našlo uplatnenie práve v službách. Pre EÚ je táto hodnota ešte vyššia: 85,2 % zamestnaných žien prispieva do ekonomiky v oblasti poskytovania služieb. Pre porovnanie, u mužov je zamestnanosť v službách značne nižšia: len 46 % mužov na Slovensku a 61,3 % mužov v EÚ pracuje v službách, kým zvyšok pôsobí v priemysle či poľnohospodárstve. Z hľadiska jednotlivých odvetví je na Slovensku najvyššia zamestnanosť v priemyselnej výrobe (22 %), vo veľkoobchode a maloobchode (16 %) a v odvetví vzdelávania (7 %).

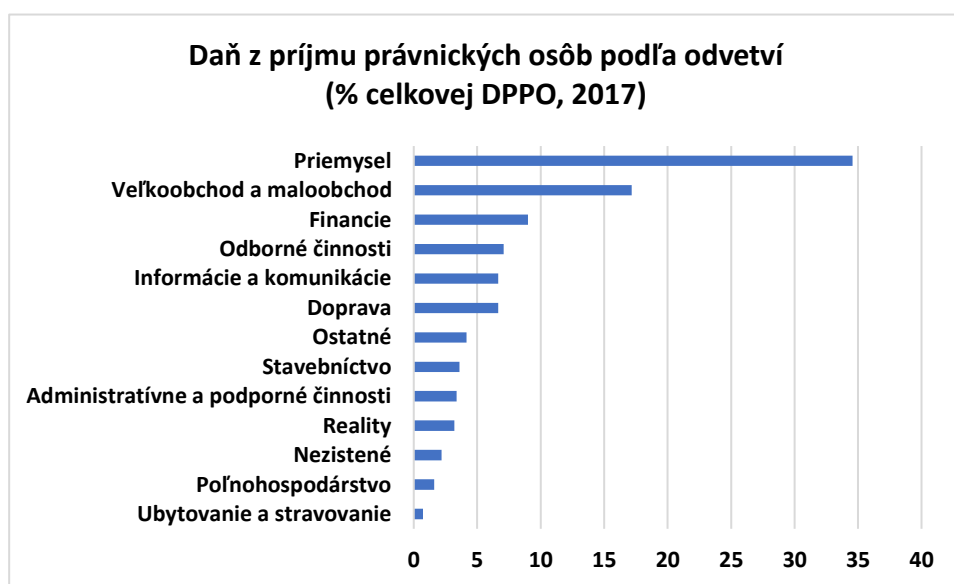

Služobný sektor je na Slovensku dominantný aj z pohľadu pridanej hodnoty. Až 61,7 % celkovej pridanej hodnoty slovenskej ekonomiky tvoria služby (viď graf nižšie), no rovnako ako v prípade podielu zamestnaných osôb, aj v hrubej pridanej hodnote našich služieb zaostávame za priemerom EÚ. Na druhej strane, slovenský priemysel vrátane stavebníctva, ako i poľnohospodárstvo, majú vyššiu pridanú hodnotu k celkovej pridanej hodnote v porovnaní s EÚ. Pri desagregácii sektorov na jednotlivé ekonomické činnosti podľa NACE Rev 2 majú najvyššiu pridanú hodnotu tieto odvetvia: priemyselná výroba (22,5 %), veľkoobchod a maloobchod (11,7 %) a stavebníctvo (8,2 %). Naopak, najnižšiu pridanú hodnotu má ťažba a dobývanie (0,4 %).

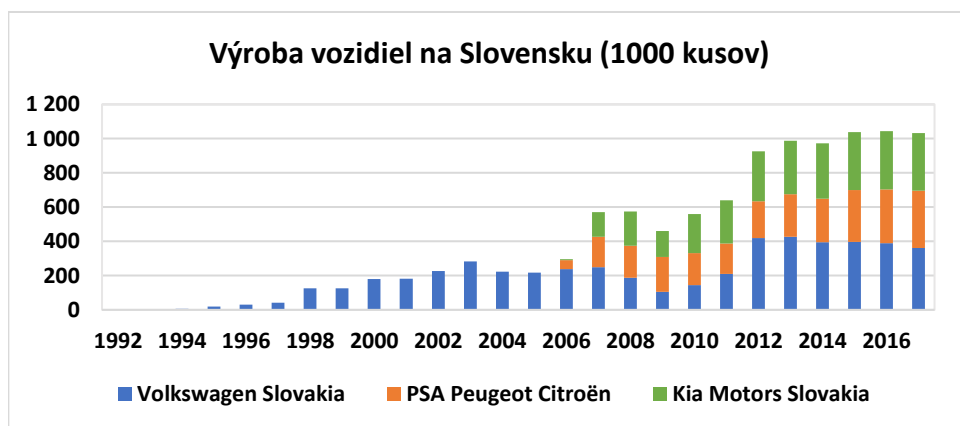
Zdroj: Eurostat

Priemysel prispieva najvyššími čiastkami do štátneho rozpočtu – až 35 % daní z príjmu právnických osôb pochádzalo práve z odvetvia priemyslu. Podľa Finstatu boli v roku 2018 najväčšími platiteľmi daní z príjmu priemyselné spoločnosti Eustream, Kia Motors Slovakia, Volkswagen Slovakia a U.S. Steel Košice, ktoré kombinovane prispeli do štátnej pokladnice viac než 282 miliónmi EUR. Naopak, najnižší podiel daní z príjmu pochádza z turizmu.

AUTOMOBILOVÝ TIGER SPOD TATIER

Priame zahraničné investície, ktorým sme sa hlbšie venovali v našom predošlom vydaní, transformovali Slovensko na globálneho lídra v produkcii áut. V prepočte na 1 000 obyvateľov sa v roku 2017 na Slovensku vyrobilo 192 áut, z čoho vychádza Slovensko ako krajina s najvyšším počtom vyprodukovaných áut na 1 000 obyvateľov. Za posledné 3 roky sa v priemere u nás vyprodukovalo viac než milión automobilov ročne a Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO) odhaduje, že tento počet má potenciál stúpnuť až na 1,35 milióna áut do roku 2020. Ako možno vidieť nižšie, do tohto počtu prispievali v roku 2017 tri najväčšie automobilky pôsobiace na Slovensku: Volkswagen Slovakia, PSA Peugeot Citroën a Kia Motors Slovakia (pred príchodom štvrtej, Jaguar Land Rover v roku 2018) približne rovnakou mierou. Dôležitosť automobilového priemyslu na Slovensku odzrkadľujú aj finančné výsledky automobiliek Volkswagen a Kia Motors, ktoré v roku 2018 dosiahli najvyššie tržby evidované na Slovensku v hodnotách 10,38 miliárd a 5,19 miliárd EUR.

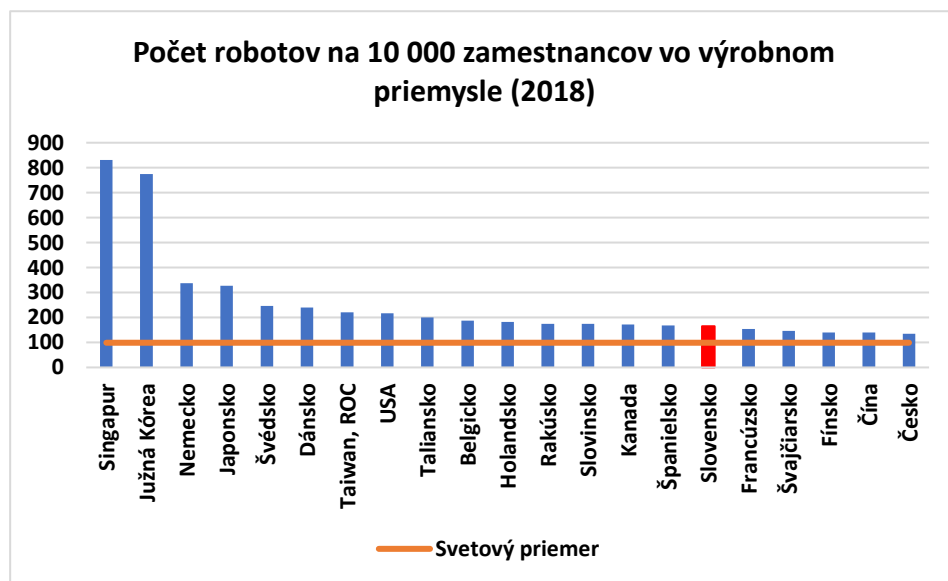
Zdroj: vlastné spracovanie údajov získaných z webových stránok predmetných firiem a z elektronickej komunikácie so zástupcami firiem

Avšak podľa NBS naráža automobilový priemysel postupne na štrukturálne problémy, ktoré nemusia mať len dočasný charakter. V komentári NBS z októbra 2019 sú vyjadrené obavy z konkurencieschopnosti slovenského automobilového priemyslu v budúcnosti v súvislosti s prehĺbeným environmentálnym povedomím obyvateľstva, ako aj globálnym trendom spomaľovania rastu medzinárodného obchodu, citujeme: „Vo všeobecnosti možno konštatovať, že európske automobilové závody nie sú na štrukturálnu zmenu podmienenú environmentálnou agendou dostatočne konkurenčne a kapacitne pripravené“. Vzhľadom na skutočnosť, že vozidlá tvoria dnes takmer tretinu vývozu tovarov zo Slovenska, je spomalenie v automobilovom priemysle relatívne znepokojujúcim signálom pre slovenskú ekonomiku. Z tohto hľadiska by bola relevantná strategická orientácia slovenského automobilového priemyslu na výrobu elektromobilov či hybridných vozidiel.

PATRÍME K ŠPIČKE V AUTOMATIZÁCII

Technologický pokrok zaznamenaný od prechodu k trhovej ekonomike preformoval takmer každý aspekt nášho každodenného života, t.zn. ako cestujeme, komunikujeme, nakupujeme a predovšetkým, ako pracujeme. Automatizácia práce dnes poháňa produktivitu priemyslu či služieb. Podľa Medzinárodnej federácie pre robotiku (IFR) sa v roku 2018 nainštalovalo na svete 384 000 nových priemyselných robotov, čo je o 339% viac než v roku 2008. Najväčším trhom pre robotiku je Ázia, primárne Čína, no dopyt v Európe rastie najrýchlejšie. Medzi štáty s najväčším počtom priemyselných robotov na 10 000 zamestnancov vo výrobnom priemysle patria Singapur, Južná Kórea či Nemecko.

Na Slovensku v roku 2018 pripadalo na 10 000 zamestnancov vo výrobnom sektore 165 priemyselných robotov, pričom v roku 2016 to bolo 135. Slovensko sa tak v automatizácii produkcie nachádza vysoko nad svetovým aj európskym priemerom, ktoré sú celosvetovo na úrovni 99 priemyselných robotov a v rámci Európy 114 robotov na 10 000 zamestnancov. Slovensko v tomto smere predbieha krajiny ako Francúzsko, Švajčiarsko alebo Česká republika. Nakoľko na automobilový priemysel pripadá dnes tretina všetkých výrobných robotov, nie je prekvapujúce, že Slovensko sa v rebríčku nachádza tak vysoko.

Zdroj: Medzinárodná federácia pre robotiku (IFR)

Tento projekt je podporený z OP EVS

